

6 Mens& beschouwingen

Dat het geen prettige hoogte moet zijn waarop ik doorgaans verkeer, constateert een opmerkszaam mens dat een tijdje met mij van doen heeft regelmatig. Is mijn uitzicht niet eentonig, of zelfs naar, luidt de vraag die er, heel empathisch, nogal eens op volgt.

Ik verkeer op kruishoogte. Mijn oog valt dan ook – afhankelijk van of iemand mij tegeemoetkomt of van mij vandaan gaat – eerst en vooral op iemands kruis of kont.

Dat hier een doorgewinterde geilaard aan het woord is, denkt u wellicht. Een die er nog rond voor uitkomt bovendien. Moet je maar durven, in steeds preutser wordend Nederland. Maar nee, ik heb geen libertijnse hobby, of een dwingende obsessie. Ik ben gewoon klein, ik bekijk de wereld op rolstoelhoogte en woon in een grote stad. Dan krijg je dat.

Konten en kruizen (een hypercorrect mens spreekt liever van het ‘tussenbeense’) belemmeren mij het uitzicht: vaak, heel vaak, vooral in warenhuizen, bij popconcerten, demonstraties en recepties en in lange rijen bij bioscoop of theater. Laat ik vooral de spitsuren in metro en trein niet vergeten. Allemaal situaties waarbij ze mij sluiten, die konten. Ik voel me ingepakt.

Gelatenheid neemt bezit van me. Bij langer dan een kwartier ingepakt zijn, bereik ik vanzelf de staat van zombie. Je kunt het ook (klinkt sacraal) overgave noemen, alsof ik op zo’n moment mijn hogere zelf aanspreek. Ik houd het op lijfsbehoud. Wie niet sterk is, moet liefst een beetje meebewegen met de meute. Zo niet, dan gaat mijn bril eraan (zo niet de eerste zijn), of breekt ik mijn neus.

Ik kan niet zien wat er om me heen gebeurt, dus er valt niks te anticiperen en ik kan geen

kant op. Het is alleen hopen dat ik mijn doel (een kaartje, de zaal, de kassa, de hand van het feestvarken, mijn eindbestemming als het om reizen gaat) daadwerkelijk en ongeschonden bereik.

Luisteren doe ik des te beter, vooral in trein en metro. ‘Hoog boven mij’ worden vaak de meest intieme en bizarre gesprekken gevoerd. Terwijl mannen de werkdag doornemen – ook per telefoon – strategietjes bespreken om een collega een toontje lager te laten zingen, gaat het bij vrouwen vaak over hun liefdesleven en de onvermijdelijke sores. Tussen de bedrijven door nemen ze elkaar rijntjes de maat.

Naarmate de gesprekken boven mij heftiger en emotioneler worden, neemt beneden het darmgerommel toe. De spijsvertering wil wel eens een tandje bijzetten bij spannende onder-

werpen. Steeds meer ontspannende gassen benemen me de adem.

‘Adem in, adem uit, het is maar lucht en van voorbijgaande aard’, spreek ik mezelf toe. Maar hoe stevig ik mezelf ook toespreek, als het om liezenlucht en kruisgeur gaat, lukt het me niet mezelf als zombie terug te trekken. Vooral ’s zomers in de spits drijft de geur (jawel, we blijven beschaafd) me soms al bij de eerste de beste halte de metro uit.

Eentonig vind ik mijn uitzicht overigens zelden. Kont en kruis, vooral in de winter bedekt met textiel in soorten en maten: zelden is het eenheidsworst. Een goeiofde kijker leest al snel iets over maatschappelijke ontwikkelingen eraan af. Alleen al aan de vorm, de *Schwung*, of juist de samengeknepen bilsperien en de bedekking van een kont kun je het nodi-

ge aflezen. Zoals leeftijd, status, mode- en lichaamsbewustzijn, of het volstrekt ontbreken daarvan, danwel ijdelheid en andere karaktereigenschappen. De kont van een mannelijke Pietje Precies onderscheidt zich bijvoorbeeld duidelijk van die van de sloddervos. Pietje heeft ook op zaterdag geen vlekken op het zitvlak. En het randje van zijn kontzak is nooit vertig bruin, zoals bij de sloddervos. De Überhippe jongeman (vaak tegelijkertijd type Pietje Precies) pronkt graag met zijn geslacht. Op de plek van zijn ballen is de jeansstof valser van kleur. De ballen zijn als het ware ‘uitgelicht’. Vaak ook is nog een derde, de iPhone-bobbel, uitgelicht. Het ontstaan van zo’n verbleekt jeansreliëf laat zich raden. Zou het resultaat kunnen zijn opwinding, maar ik houd het op een schuursponsje.

Elk jaar weer neemt het aantal dikke en hele dikke konten en brede kruizen toe. De Nederlander groeit in razend tempo in de breedte. Vooral de pantalon ‘zit’ niet meer bij dikke mensen, vrouw én man, van middelbare leeftijd. Maaktleding is wellicht de oplossing, maar in deze crisistijd kunnen dikke mensen beter aan de *boubou* gaan, zo’n frisse herenjurk met wijde mouwen die veel in West-Afrika wordt gedragen.

Intussen tekent zich nog een andere ontwikkeling af. De Nederlander wordt langer en langer. En ik, ik word ouder en krimp. Regelmatig kijk ik tussen het kruis of onder de kont door. Het vormt als het ware een poort naar de wereld. Zeker is dat mijn uitzicht in de toekomst ruimer kan worden (al zit een *boubou* dan in de weg). Of dat gunstig is, weet ik zo niet nog niet. Die poort naar de wereld zou ook tot tunnelvisie kunnen leiden. Of ik daarmee nu zo blij moet zijn?

De wereld ter hoogte van kont en kruis

Wie de wereld beziet vanuit een rolstoel komt tot een heel eigen kijk op de medemens. ‘Naarmate de gesprekken boven mij heftiger worden, neemt beneden het darmgerommel toe.’

Petra Jorissen

‘Eentonig vind ik mijn uitzicht zelden. Kont en kruis, vooral in de winter bedekt met textiel in soorten en maten: zelden is het eenheidsworst.’ Foto’s Viva Blog en Boris Badenov

WAT IS WIJSHEID

HEILIG SCHRIFT

Gesprek tussen twee lege stoelen

Hans Hagen is kinderboekenschrijver en dichter. Zojuist verscheen zijn nieuwste bundel *Hoe angst klinkt* (Querido).

Hij beveelt aan *Het orgeltje van yesterday* (1968) van Rutger Kopland.

„Het is de eerste dichtbundel die ik ooit gekocht heb, op 15 maart 1974. Kopland beschrijft diepe gevoelens maar met een nuchtere kijk. Er is altijd ruimte om adem te halen. Het gaat over leven zoals het is: huilen, lachen en weer verder gaan. De gedichten zijn kleine observaties, treffend in hun simpelheid, over de breekbaarheid van de gewone dingen. Er staat ook een soort kinderversie in, over de twee kabouter At en Ot, ‘zo klein dat zij niet in de mens/ geloofden, alleen een beetje in god’.

„Als je hoge verwachtingen hebt, kan het bijna niet anders of je zult teleurgesteld raken. Stel je verwachtingen bij en je zult eerder tevreden zijn met hetgeen je overkomt. Overigens is dit geen pleidooi om maar helemaal niets te verwachten, maar wel om verwachtingen realistisch te houden.”

De *koran* telt 114 soera's, de *bijbel* telt 66 boeken. Stel: de tijd is rijp voor een nieuwe canon van wijsheidsliteratuur, voor universele levensvisie. Welke teksten verdienen hierin een plek?

dood van zijn vader. En dat hij dan diens jas krijgt: ‘Daar stond ik dan en voelde/ aan de mouwen en bij het sluiten/ van de knopen hoe dood hij was.’ De somberheid wordt hier zo opgelicht dat die draagbaar wordt. Dat is het knappe van Kopland.

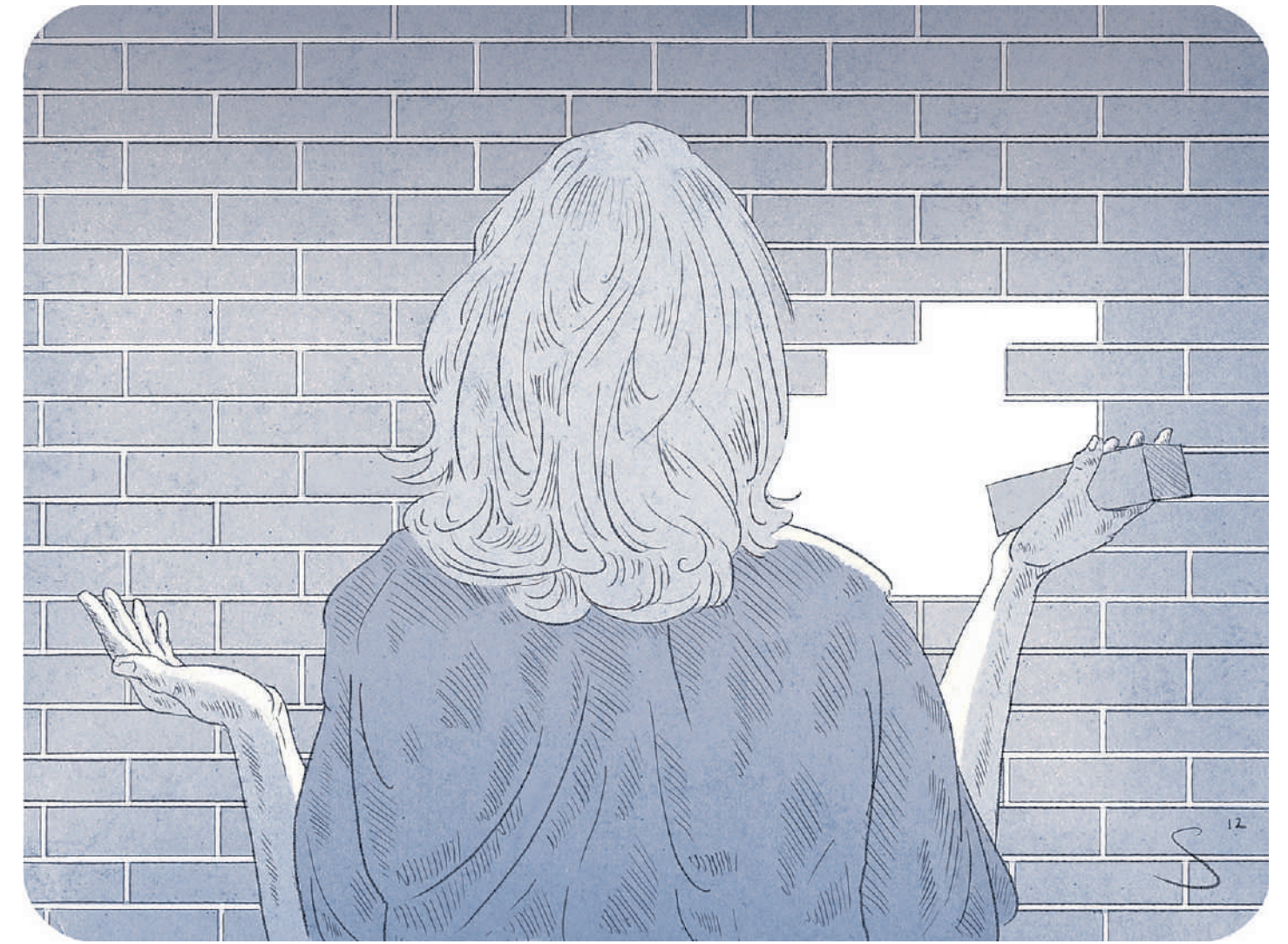
„Neem de *Gesprekken*. De eerste gaat over ‘de geheimen van het leven’: ‘Jij hebt natuurlijk ook je geheimen/ zei hij. Wat kon ik zeggen, ieder/ antwoord was waar en onwaar. Ik had/ toch niet geprobeerd geheimen met hem/ te delen. Wat ik niet zeggen kon/ was voelbaar. // Laten we het, om dichtbij te blijven/ vergelijken met het gesprek in onze/ boomgaard tussen twee lege ligstoelen.’

„Dat beeld van die twee lege stoelen in gesprek in de boomgaard! Schitterend, dat kan ik me helemaal voorstellen. Mijn opa had een kersenboomgaard, met plukkers op hoge houten ladders. En de opperman riep ze dan aan naar beneden als zijn mandje vol was, even koffie of een sigaretje. Dit gedicht vind ik het mooiste van de bundel.

„Ieder heeft zijn eigen gedachten bij een gedicht, maar een goed gedicht zet je wel op een ander spoor. Het tilt je even uit de gewone loop der dingen. Even opzij kijken. In poëzie ben je zelf het personage. De woorden laten jou kijken. Kopland laat ook woorden weg, een gedicht hoeft niet alles voor te zeggen. Dat is vervelend, als je moet gaan vinden van de schrijver vind.

„Doet het jou denken aan mijn gedichten? Eigenaardig, dat zei mijn vrouw Monique net ook toen ik wat voorlas. Dit zit helemaal in jouw hoek, zei ze.”

Hendrik Spiering

Illustratie Sebe Emmelot

Moeten we elke minuut van de dag volproppen met afspraken, verplichtingen en drukte? Schrijver Sophie van der Stap heeft ervaren hoe louterend verveling kan zijn. Eindelijk komt een mens dan zichzelf tegen.

Waarom verveling goed is voor een mens

bezigheid is. We vervelen ons met zijn allen dan ook steeds meer, stelt de Noorse filosoof Lars Svendsen in zijn essay *A Philosophy of boredom*. Aan niets doen, zonder gevecht tegen het leven, zonder enige zorgen achterover kunnen hangen op de bank, ga je dood: de valkuil van het verwerende rijkeluiskind. Vastkleven in comfort, dat had Flaubert bijvoorbeeld kunnen doen. Of Maupassant. En George Sand ook. Allemaal geboren in kastelen van huizen. Flaubert werd tegen zijn zin naar een rechten-universiteit in Rouen gestuurd, familietraditie. Een epileptische aanval heeft hem gered van de rechtbank: hij werd naar huis gestuurd en moest uitrusten. Dit kwam de nog jonge Flaubert goed uit: hij had alle tijd om te schrijven. Zonder financiële zorgen, bureaucratie-rupselrompsel en dagelijkse ergernissen is het lekker denken. Flaubert heeft Madame Bovary in vijf jaar geschreven en deed soms een week over een passage. Een heel ander ritme dan Balzac, die een honderdtal romans schreef voor *La comédie humaine*. Dumas maakte van zijn bureau een productiehuis en had verschillende schrijvers in dienst om de productie van zijn romans hoog te houden. Maupassant lag dan wel vaker in de armen van verleiding dan

in de inkt van zijn typemachine, zijn gouden wieg heeft hem gespaard voor een leven waarin hij moest werken om te overleven.

Verveling kan dus ook een constructieve kant opbuigen. In plaats van je te verliezen op eBay op zoek naar, ja naar wat eigenlijk, in een seizoen van *Gossip Girls* dat je nietje heeft laten liggen of in die outwe trouwe Facebook-commune zou je zomaar wereldliteratuur kunnen schrijven. *I've got a great ambition to die of exhaustion rather than boredom*, zei Thomas Carlyle, een Schotse schrijver uit de 19de eeuw. Inderdaad.

Toen ik in het ziekenhuis terecht kwam met overleven als enige dagtaak werd ik – ik gebruik bewust de passieve vorm – losgesneden van al die dingen die mijn dag druk maakten: studie, baantjes en dating. Een ironische wor-

Verveling ontlopen is als *horror vacui*: angst voor leegte, angst voor de dood

steling met tijd volgde: ik lag mij te vervelen, op een moment dat mijn tijd heel kostbaar was. Ik ging dus op zoek naar iets om die tijd te benutten: rijlessen buiten de ziekenhuis-uren om, en de Russische bibliotheek om horizontale uren in het ziekenhuis te benutten. En ja? Waarom niet ook een cursus Russisch? Maar chemo en Russisch gingen niet samen en in mijn rijlessen scoorde ik ook maar nauwelijks vooruitgang. Toch was het nog niet verloren: chemo en verveling vormden wel een succesvol huwelijks. Pas toen ik de verveling accepteerde, kwam ik mezelf tegen. Dat deed pijn, maar het gaf ook een geluk: ik begon zomaar een manuscript te schrijven. Dat verveling ook een vorm van benutten kon zijn, was nooit in mijn hoofd opgekomen.

Terug naar de ring: je staat er immers nog steeds stil te staan. Stel je eens voor dat je je losmaakt van alle Bovariaanse ingewikkeldheden en dat je alleen met jezelf overblijft. Wat een verschrikking moet dat zijn. Maar toch... Stel je eens voor. Wat is het ergste wat je daar kan gebeuren als je alle afleiding stopzet? Inderdaad: het ergste wat je kan gebeuren is jezelf. Jezelf en die knagende stilte. Aan jou wat je ermee doet.